

DOLENJSKE NOVICE

Izhajajo vsak petek; ako je ta dan praznik, pa dan poprej. — Cena jim je s poštnino vred za celo leto naprej 3 K.

Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko pa 4.50 K.

Dopise sprejema uredništvo, naročnino in oznanila tiskarna J. Krajec nasl. v Novem mestu.

Čenjenim naročnikom „Dolenjskih Novic“!

V 10. št. „Dol. Novic“ Vam je uredništvo natančno razložilo pomen tednika „Dol. Novic“. Pojasnjevalo in razjasnilo se Vam je nadalje, kakšno da je razmerje med naročniki v posameznih okrajih in krajih.

Shodi, v ta namen sklicani, kakor tudi posamezniki, ki poznajo do dna dolenjske razmere, vsi so bili vedno enih misli: „Dol. Novice“ so nujno potrebne, „Dol. Novice“ kot tednik so prepotrebne. Uvaževali so se vedno ti glasovi, a vsopredno ž njimi tudi denarno stanje upravnštva, stroški, ki jih izdajanje lista provzročuje. — Treba novih naročnikov, treba najživejše agitacije za list, drugače pade njegov tedenski obstoj. To je bil enoglasni sklep vseh. Obljubilo je uredništvo, obljubili prizadeti krogi, da nadaljujemo tedensko izdajanje do konca sušca. Ta čas naj pa bo pravi agitacijski čas, ta čas naj se porabi v to, da se za domači list stori vse: čas, denar, vse, kar se more. Ta in oni je malo čudno gledal, ko smo prinesli v 10. št. razmerje med naročniki v posameznih krajih. Slišali smo: Čemu te številke?! A poleg teh besedi smo dobili tudi dejanski odgovor: naročnikov število je rastlo in še raste. Res je, zaželjeno število še ni doseženo, a mi hočemo vedno naprej. Določeni čas — konec sušca je tu — li sedaj nazaj?! Novi naročniki se oglašajo vsak dan, list ugaja, upanje se večja, a zapomnimo si — s tem upanjem raste tudi potreba. Preporod Dolenjske se vrši že pred našimi očmi, prejšnje razmere ginejo, stare navade se zamenjavajo z novimi. Predvsem pa so gospodarske koristi, ki jih mora naša lepa Dolenjska sedaj v tem času popolno izkoristiti: in sicer zase, za većinomoma revno ljudstvo izkoristiti. Vodnik pri tem kulturnem delu, ki čaka našo Dolenjsko naj bi bile ravno „Dolenjske Novice“. Dovolj se je povdarjalo: specielno za Dolenjsko tako važnih gospodarskih člankov kakor v „Novicah“ jih ni nikjer. Nekoč smo se pogovarjali, če bi mogoče ne kazalo „Novice“ tiskati na slabjši papir, da bi se s tem stroški znižali. Tu vstane gospod in pravi: Tega ne, ker gospodarski pomen „Novic“ je tolik, da zaslužijo vezane! prostor v kmečki hišni knjižnici! — Tako je!

Rojaki! Dolenjci! Vsi na delo za prepotreben list! Vprašaj svojega soseda, če ga je že naročil, posodi ga svojemu prijatelju, povej koristno vsebino člankov svojemu sotrpinu-kmetu. Delajte za obstoj lista! Sedaj bo še nadalje izhajal, a če bi se koncem leta pokazala prevelika izguba, potem nadaljni tednik ni mogoč.

Zato rojaki, da ohranimo dolenjski tednik, vsi na delo! List naš naj se razširi med vse Dolenjce! Častna dolžnost tvoja je, da ga bereš, širiš, podpiraš! Zato, krepko na delo, vstrajno na delo, z veseljem na upapolno delo! Vedna agitacija za „Dol. Novice“, to je naše geslo!

Gospodarstvo.

Vinski semenj in vinska razstava v Novem mestu dné 17., 18. in 19. aprila t. l.

Vinska kupčija je letos tako slaba, da ne more biti nič bolj. Vse polno leži še vina po naših kletah. Ne le da nam manjka kupcev, je tudi cena vinu nizka. Ako bi ne imeli upanja, da se zopet zboljša neugodni položaj naše vinske trgovine, ne vem, kaj bi bilo. Vsak upa, da se sedaj spomladi povzdigne kupčija in da se proda vse vino.

V teh razmerah je res nujno potreba kaj storiti, da se pospešuje vinska kupčija. Delati je na to, da se pridobede domači kupci. Treba jim je olajšati in posredovati dobavo potrebnega vina. Delati je pa tudi na to, da se poiščejo novi odjemalci izven dežele. Ko bi storili naši gostilničarji svojo dolžnost, ki jo imajo napram domačemu pridelku, bi se že mnogo poznalo in marsikatera klet bi bila že prazna.

Kmetijska podružnica uvažuje v polni meri obstoječo vinsko krizo in je sklenila za povzdigo vinske trgovine dvoje. Prvič se ima v Pragi, v glavnem mestu češke dežele, prirediti pokušnja kranjskih vin, da se seznanijo Čehi z našo dobro vinsko kapljico, ker je vendar le nekaj upanja, da se bo dalo tudi tam naše vino prodajati. Drugič je sklenila, da se priredi sedaj spomladi v Novem mestu še en vinski semenj in da se ta semenj združi z vinsko razstavo, oziroma s pokušnjo in premovanjem vin.

Glede vinske pokušnje v Pragi je podružnica na tem stališču, da treba na vsak način skrbeti za vnanje odjemalce in da utegne biti Češka pred vsem pripravna in poklicana za prodajo našega vina. Seveda so tudi tukaj težave. Vožnja na Češko močno podraži našo ceno, razentega so pa ondotni pivci vajeni cenanim ogrskim vinom, ki so milejšega okusa. Težko nam bo tekrovati na Češkem, ker so naša vina dražja in ker imajo precej kisline, kateri se bo treba še le privaditi. Več vspeha je pričakovati z vipavskimi vini, ki so v obče ceneja in češkemu ukusu bolj prikladna. Vendar je treba, da se tudi mi pogajamo za češki trg in da pokažemo ondi naša dobra dolenjska vina, ki se utegnejo s časoma priljubiti kakor so se priljubila po drugih krajih. Seveda bo treba poslati na Češko le naša najboljša vina.

Doma je pa kmetijska podružnica sklenila prirediti še en vinski semenj in to pot v zvezi s premovanjem vin. Prirediti se ima vinska pokušnja, ki bo trajala tri dni, 17., 18. in 19. aprila. Vinski sejmovi se čim dalje bolj vpeljujejo, ker se splošno priznava njih pomen za povzdigo vinske trgovine. Vinogradniki se jih zvesto udeležujejo. Želeti pa je, da se zbirajo na

teh sejmovih tudi vinski kupci v večjem številu. Saj je pri takih sejmovih najlepša prilika, poskusiti razna vina in se prepričati o njih dobroti in vrednosti. Treba je samo en dan ali pol dneva potovati in kupec ima najrazličnejša vina na ponudbo. Zato pa vabimo naše kupce, da se v obilnem številu zbero na spomladnem vinskem semnju v Novem mestu in da si poiščejo tam, kar jim bo najbolj ugajalo.

Da se zanimanje poveča med našimi vinogradniki in kupci se priredi to pot tudi vinska pokušnja in premovanje vin. Razstavljen vina bo pregledala posebna presojevalna komisija, ki bo sestavljena iz domačih izvedencev in strokovnjakov in ki jih bo presojevala glede kakovosti in vrednosti. To presojevanje se bo izvršilo čisto nepristransko, ker se bodo pokušnje jemale iz zakritih steklenic, tako da ne bo nihče vedel, čegavo vino je na vrsti. Vso pokušnjo kakor tudi vinski semenj bo vodil poseben odbor. Za najboljša vina je določenih več premij in daril. Kmetijska podružnica upa za trdno, da bo tudi vis. c. kr. poljedelsko ministrstvo podarilo za to razstavo nekaj državnih daril.

Sedaj je na vinogradnikih in kupcih, da se odzovejo vabilu in da se mnogoštevilno udeležijo prilike, ki se jim nudi s to prireditvijo za prodajo oziroma za nakup vina. Podružnica bo vse storila, da privabi tudi kupce, vinske trgovce in gostilničarje od raznih strani naše dežele. Potrebno je, da store sedaj tudi vinogradniki svojo dolžnost in da prigrasijo do 10. aprila svojo udeležbo in naznajo ob enem podružnici, katere vrste vina želijo ponuditi v prodajo in po kaki ceni ga imajo. Pokažimo toraj, da nam je prodaja vina nujna potreba in da imamo prav dobra vina na prodaj.

—r—

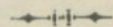
Vinogradniki sadite topole in vrbe v namen pridelovanja trtnega kolja.

Trtno kolje se je v preteku 22 let, neverjetno podražilo. Leta 1886, ko se je pisatelj teh vrstic na Dolenjsko preselil, dobilo se je v Novem mestu tisoč klanih smrekovih ali jelkovih kolov za 8 do 10 goldinarjev, ali po današnjem denarju za 16 do 20 kron. Danes stane tisoč takih kolov 70 do 80 kron; predno so v vinograd pripravljeni. Razlika med nekdanjimi in današnjimi takimi koli je pa še ta, da so bili nekdanj sami dobri na izbiro, dandanes je pa velik del škarta med njimi, izbirati ni kaj, vzeti se mora, kar se ponudi. Pred 22 leti dobilo se je butaro, to je 50 klanih in z neklanimi pomešanih kostanjevih kolov za 50 do 60 krajcarjev; danes stane taka butara 6 kron, do 6 kron 60 vinarjev, brez vožnje v vinograd. Tako draginjo prouzročila je v prvi vrsti železnica, katera je lesu ceno skoro za trikrat povzdignila, nekoliko je pa temu pomanjkanje delavnih moči krivo. Pa naj bo temu že kar koli vzrok, resnica je, da povzroča omislitev trtnega kolja največji strošek vsem tistim našim vinogradnikom, kateri si ga morajo toraj kupovati, v obdelovanju vinogradov. In za to je pač na mestu priporočitev, da se lotijo naši vinogradniki, katerim je to mogoče seveda, sami pridelovanja trtnega kolja. Da, vzlic tako visoki današnji ceni trtnega kolja, izplačalo bi se prav gotovo tudi nevinogradnikom, katerim je v ta namen prilika dana, pridelovanje istega, saj bi ga kaj lahko v denar spravili. Vipavski, kraševski, goriški, istrijanski itd. vinogradniki delajo to že zdavna. V ta namen zasajajo po zemljiščih, katera za kako drugo obdelovanje niso prikladna, posebno akacije. Ob potokih, rekah in na moč-

virnih zemljiščih sadijo pa vrbe in topole. No, akacijevi koli so res kaj dobri, dolgotrajni, toda stanejo dosti dela, ker so grdo trnjasti. Zato se priporoča v novejšem času saditev tako zvane breztrnaste akacije, a žali Bog, da je iz te težko drevje prigrasiti, ker jo v zimskem času kaj radi zajci ogledajo.

Tudi po Dolenjskem pridelujejo že v večih krajih, ob Krki, ob potokih in po močvirnatih travnikih, dosti topolovega in vrbovega trtnega kolja. Da, v nekaterih krajih, kakor pri Dobruškovasi, Škocijanu, Veliki Loki itd. pridelujejo tudi ob cestah in potih kaj lepo topolovo trtno kolje. Čast in hvala dotičnikom, ali le premalo je še takih gospodarjev. Koliko kolja, bodisi vrbovega, osobito pa topolovega, bi se ne dalo še drugod ob Krki in na bregovih potokov pridelati?! In to bi se lahko godilo brez najmanjše škode travnikom, pač pa še toliko v njih korist, da bi voda ob času povodnji bregov tako ne poškodovala t. j. trgala. Zato dolenjski vinogradniki in nevinogradniki, kateri imate za pridelovanje trtnega kolja primerne prostore, zasadite, t. j. potaknite v nje sajenice vrb in topol. Najbolj priporočljiva je pač topola, kakoršno imajo v okolici Dobruške vasi in Velke Loke zasajeno, ker ona daje veliko množino prav lepega, osobito ravnega in dolzega kolja.

Res je sicer, da vrbovo in topolovo kolje kakor tako, toraj v naravnem stanu, dolgo ne traja, ne trpi, k večem dve do tri leta. Temu se da pa pomagati. Mogoče je tako kolje s pomočjo posebne priprave veliko trpežnejše napraviti, tako sicer, da služi brez prespičenja 8 do 12 let. Kako da se da to izvršiti, povedale bodo „Dolenjske Novice“ v eni prihodnjih števil. Za danes naj bo ponovljena želja, da bi se naši vinogradniki in nevinogradniki, katerim je ta prilika dana, že koj letos saditve vrb in topol lotili. To storijo toliko lažje, ker ni treba drugega, kakor vrbove in topolove prekle vsipčiti, ter jih za kakih 50 centimetrov globoko v zemljo potakniti. In za to delo je ravno zdaj najboljši čas, osobito za topole. -1-

Politični pregled.

Položaj na Balkanu zboljšán. Glavna dogodka zadnjih dni, ki sta gotovo velike važnosti za nadaljni razvoj spora med Avstrijo in Srbijo, sta: vest o abdikaciji srbskega prestolonaslednika Jurja na prestol in pa vest, da je Rusija brezpogojno pripoznala aneksijo Bosne in Hercegovine. — Kakor je vsem znano, je bil srbski prestolonaslednik Jurij duša in načelnik one stranke na Srbskem, ki je hotela po vsej sili vojsko proti Avstriji. Čeravno pravijo nekatera poročila, da so bili glavni vzrok abdikacije prestolonaslednika napadi na njegovo osebo nekaterih srbskih listov zaradi smrti njegovega sobnega strežaja Kolakoviča, ker so mu očitali, da je Golakovič vsled prestolonaslednikovega surovega ravnanja in pretepanja umrl, dočim bi bil prestolonaslednik nedolžen, a niso poklicani činitelji pri vsem tem proti omenjenim napadom reagirali, so vendar druga poročila, ki pravijo, da je bila prav za prav glavni vzrok prestolonaslednikove abdikacije brzozavka, katero je dobilo srbsko ministerstvo za zunanje reči iz Petrograda in v kateri je bilo omenjenemu ministerstvu naznanjeno, da se je ruski car odločil za to, da Rusija brezpogojno pripozna aneksijo Bosne in Hercegovine. Ker se pričakuje, da storita to tudi Francija in Anglija, potem ne ostane Srbiji drugega nego da se uda svoji usodi, ter da posluša svet velevlasti, ki ji bodo najbrže uže v teh dneh nasvetovale razoboroženje. In ako se to zgodi, potem bode tudi konec avstro-srbskega spora. Srbski merodajni krogi so prišli do prepričanja, da jim ne preostane drugega nego poslušati nasvet velesil, in se je tudi srbsko časopisje uže začelo sprijaznjevati z nastalim položajem. — O abdikaciji srbskega prestolonaslednika Jurja prihajajo iz Belgrada tale poročila: Dne 26. t. m. se je po Belemgradu jela bliskoma širiti vest, da se je prestolonaslednik

Jurij odpovedal prestolonasledstvu. Ta vest je vzbudila v mestu največjo osuplost in za trenotek je stopil v ozadje konflikt med Avstrijo in Srbijo. Kot vzrok te odpovedi se navaja to-le: Kot telesni strežaj pri prestolonasledniku Jurju je služil nek Kolakovič. Dne 14. t. m. je strežaj Kolakovič provzročil, da se je prestolonaslednik Jurij hudo razjezil radi neke njegove neumnosti. V jezi je prestolonaslednik Jurij udaril Kolakoviča tako, da se je v predsobi zgrudil na tla. Pri padcu si je hudo pokvaril želodec in se je mogel podvreči za dva dni pozneje vsled tega hudi operaciji, na kateri je umrl. — Pred smrtjo se je Kolakovič baje izrazil, da je direktno od prestolonaslednika dobil smrtno poškodbo, med tem ko trdijo drugi, da to ni res. Vsled tega dogodka je srbski list „Zvono“ hudo napadel prestolonaslednika in ga imenoval celo morilca ter zahteval, da se prestolonaslednik aretira ali izroči sodišču. Dejstvo, da se ni te vesti z nobene strani dementiralo, so tudi drugi srbski listi zahtevali, da se mora ta temna zadeva pojasniti. Ko pa tudi na te pozive srbskih listov ni došlo od uradne strani nobeno pojasnilo, se je smatralo stvar kot resnično. Prestolonaslednik Jurij se je nahajal vsled tega v strašnem razburjenju in v tem položaju da je poslal pismo ministerskemu predsedniku Novakoviču, v katerem pravi, da se odreka prestolonasledstvu zato, da poda možnost, da se uvede proti njemu sodna preiskava, kakor zahteva list „Zvono“. Prestolonaslednik zanika, da bi bil kaj takega izvršil in imenuje tako obdolžitev nizko kleveto, uprizorjeno od onih, ki bi radi Srbije ne videli in bi radi potlačili srbsko kraljestvo posebno sedaj, ko se Srbija nahaja pred vojno in ker vedo, da je on glavni propagator vojske.

Odpoved Jurja je napravila pri pristaših vojske veliko vznemirjenje. Poprej so kar goreli za vojsko, sedaj pa je nakrat nastopila vsled tega velika potrlost. Najstrožje se obsoja one, ki so to afero spravili v javnost. — Govori se tudi, da je to sad spletk zagovornikov princa Alexandra, ki se je te dni vrnil v Beograd. — Spet druge govorice krožijo, da je vlada sporazumno s kraljem prisilila prestolonaslednika do tega koraka zato, da se oslabi vojno razpoloženje, kateremu je stal na čelu princ Jurij. Dejstvo je torej, da se je prestolonaslednik odpovedal. Ali so obdolžitve, katere so proti njemu naperjene resnične ali ne, pokaže prihodnost. O odpovedi prestolonaslednika Jurja se pravkar poroča, da je pokojni Kolakovič podpisal zapisnik pred svojo smrtjo, v katerem je izjavil, da je nesrečno padel po stopnicah ponoči, ko je hotel izročiti prestolonasledniku neko pismo. Na hodniku da je bila tema in da se mu je spodrsnilo ter se pri padcu hudo poškodoval. To izjavo da je Kolakovič podal v bolnišnici pri popolni zavesti vpricho štirih zdravnikov in mestnega prefekta. — List „Zvono“ pa vstraja pri svoji trditvi, da je prestolonaslednik pretepal Kolakoviča. — Pristaši prestolonaslednikovi in vojskoželjni živli so prirejali pred prestolonaslednikovo palačo istemu ovacije in ga pozivljajo, naj svojo odpoved prekliče. Enako tudi srbski ministerski svet, ki ima edino odločevati o odpovedi, ni takoj sprejel demisije prestolonaslednikov.

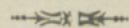
A dne 28. marca je skupščina vzela zapisnik kronskega sveta o odpovedi prestolonaslednika Jurja v prilog princa Aleksandra na znanje, in sicer z vsemi glasovi proti glasu mladega radikalca Markoviča. Markovič je protestiral proti postopanju skupščine, ki da je protustavno. Ker pa je skupščina vkljub temu protestu vztrajala pri svojem sklepu, je smatrali zdaj odpoved prestolonaslednika Jurja kot dovršeno dejstvo. Drugi važen moment v zadnjem času na Balkanu je ta, da je Rusija baje priznala aneksijo Bosne in Hercegovine. To dejstvo je za položaj silno važno; saj je Srbija stavila vse svoje zaupanje ravno v Rusijo. Položaj na Balkanu se je torej vsaj za zdaj popolnoma spremenil. Sodeč po vesteh vsega časopisja smemo se nadejati, da je mir zagotovljen. Najprej je Rusija priznala aneksijo, a potem sta se sporazumela naš minister za zunanje zadeve baron Aehrenthal in pa angleški minister Grey. Obliko med Aehrenthalom in Greyem dogovorjenega teksta so potrdile uže druge velevlasti. V torek so velevlasti izročile Srbiji skupno noto, kateri se je pridružila tudi Nemčija. Milovanović je izjavil, da bo Srbija takoj ugodila želji velevlasti. Srbija je že začela odpustčati rezerviste. Sedaj pa nastane veliko vprašanje, kake razmere da nastanejo v Srbiji? Širijo se uže vesti, da misli Srbija pomesti z dinastijo Karagjorgjevičev, in ako bi se to zgodilo, ali ne nastane nevarnost, da izbruhne v Srbiji revolucija! Poroča se, da so srbski častniki razven zarotnikov sklenili sprijazniti se z odpovedjo prestolonaslednika le tedaj, ako odstopijo obenem vsi, ki so odpoved provzročili, namreč kralj in zarotniki. Sicer nastane revo-

lucija. Srbska vojska ne more trpeti kralja, ki bi bil igrača v rokah zarotnikov.

Kaj pravi Črna gora? Dogodki v Belgradu in priznanje aneksije na Ruskem so vodilne kroge v Črni gori silno potrli. Ves vrišč je bil zastoj. Nekaj so pa vendar dosegli. Zunanji minister baron Aehrenthal je izjavil, da pritrdi na angleško željo tudi razveljavljenju § 29. berlinske pogodbe. S tem se Avstro-Ogrska odpove vsem predpravicam v črnogorskih vodah. Črnagora bo smela ustanoviti vojno mornarico in graditi utrdbe ob meji. Tuje vojne ladje bodo smele prihajati v črnogorsko vodovje.

Zakaj je Rusija odnehala? Inozemski listi, izmed avstrijskih pa „Reichspost“, opozarjajo, da je Japonska nameravala, ako bi bila Rusija zaradi Srbije Avstriji napovedala vojsko, takoj zasesti vso Mandžurijo in prodirati v Sibirijo. O tem da sta se dogovorila Aehrenthal in japonski princ Kuni, ki je bil nedavno na Dunaju. Rusija je, ko ji je to sporočil njen dunajski poslanik, takoj odnehala.

Ruski minister Izvolskij je demisijoniral. Kot vzrok se navaja dejstvo, da ga je v avdijenci v Carskoje-Selu car direktno grajal, ker ga o namerah velevlasti ni prav in pravočasno obvestil. Njegov naslednik bo knez Eugaličev. Nevolja na Izvolskija je vedno večja; vlada dobiva celo kopico pretilnih pisem. Izdanih je bilo v varstvo Izvolskija celo vrsto varnostnih odredb.

Zabavi in pouku.

Potopisne črtice.

IV.

Ker želiš prijatelj, da bi te z opisovanjem pripeljal prav do doma, hočem ti vstreti. Po kosilu sem iz Füssena odrinil do postaje Kaufbeuren. Mesto Kaufbeuren šteje okrog šesttisoč prebivavcev in bi za nekatere popotnike ne bilo nič kaj zanimivo. Mene ste pa dve reči zelo zanimali.

„Katere neki?“

Izveš takoj. Stopivši iz vlaka sem hitel naravnost v župno cerkev, ki je videti še nova, strogo gotiška stavba. Njena notranjost prekosi krasoto cerkva daleč na okrog. Zidana je v tri ladije. Vse, kar je v tisti bogato okrašeni cerkvi, tvori lepo harmonijo v barvi in obliki. Petero oltarjev predstavlja v umetno izdelanih sohah razne skrivnosti sv. vere. Tako so v velikem oltarju podobe, ki kažejo, kako trije Modri Jezusa molijo, Jezusovo darovanje v tempelju, ženitnino v Kani galilejski in pomnoženje kruha v puščavi. Ob oltarju je troje krasno slikanih oken, za stranskimi klopmi se pa dvigajo ob zidu umetne rezbarije, ki so še lepše, kakor tiste v Kartuzijanski cerkvi v Pletarjah. Tudi štirje mali oltarji imajo na tak način pomenljive sohe, kakor veliki oltar, da lahko služijo onim gledavcem, ki se zanimajo za umetnost, in onim, ki se ozirajo na sv. podobe, da bi tako spodbujeni zlagle pobožno molili. Prižnica, velike, na dva dela razdeljene orglje, križev pot, sohe dvanajstih apostolov, katere so po obok nosečih stebrih razpostavljene, vse lepo harmonira z gotiškimi oltarji in s celo stavbo. Ko bi človek tudi samo za kratek čas in ne iz pobožnosti obiskal tisto cerkev, bi se mu gotovo srce topilo v radosti radi krasote, katero kaže njena notranjost. Iz župne cerkve sem šel v neko kapelo redovnic frančiškank. Ko bi se bil jaz tam ozrl okrog po zastarelih stenah in na borni oltarček le površno, bi gotovo ne bil zapazil nikakih zanimivosti. A na oltarjevih stopnjicah stoječi svečnik z gorečo svečo mi je vzbudil pozornost na nekaj posebnega. Tamkaj pod oltarjevo menzo leži zelo zveličane Krescencije Höss, ki je bila pred nekaj leti zveličanim prišteta. Zveličana Krescencija je bila v istem mestu rojena, tam je živela v samostanu, odtam se je preselil nje duh v nebasa in tam jo je tudi po smrti Bog poveljčal s čudeži. Na krovu njenega groba, v sredi kapele, je v kamen vsekane napis: Tukaj so počivali telesni ostanki zveličane Krescencije od 8. aprila 1744 do 26. aprila 1900. V kapelici je v zidani steber vzdignjena njena podoba na mramornasti plošči z napisom: Zveličana Krescencija, redovnica iz tretjega reda sv. Franciške, rojena 20. oktobra 1682, umrla 5. aprila 1744. — Ko sem si vse to ogledal, se je že mračilo in sem se vrnil na kolodvor, odkoder sem oddrhal proti mestu Lindau. Peljal sem se tudi čez mesto Kempen, kjer je živel svoj čas zveličani Tomaž Kempčan v redu svetega Avgušтина, a mesta nisem videl,

ker je bilo ponoči. Ob enajstih sem dospel z vlakom v Lindau, ki je na otoku bodenskega jezera; a je narejen železen most, po katerem pridrdra vlak prav do mesta.

Mesto Lindau šteje okrog 5000 prebivavcev. Zjutraj sem si ogledal župno cerkev, ki ima ob straneh galerije, na koru velikanske orglje in je bogata na zanimivih okrasih. Vsa cerkev je videti zelo starinska, a še prav v dobrem stanju. Hitim v пристanišče ter stopim na parnik cesar Viljem, s katerim odidemo čez jezero v Bregenco in tako prekoračimo mejo med Bavarsko in Avstrijo, oziroma Predarlško. Ob Bodenskem jezeru je veliko milejše podnebje kakor v Wörishofnu, ker leži za 200 m nižje in od severne strani je z gorami zavarovano proti vetrovom.

Mesto Bregenc šteje nad sedemtisoč prebivavcev in se prištevata radi krasne lege med najlepša mesta. — Pod mestom je raprostrto Bodensko jezero, nad mestom se pa dviga prijazen hrib z razvalinami nekdanjega gradu. Pešpot, ki je tako široka, da lahko korakata dva vstrijci, je semtertja po bregu speljana in s peskom posuta. Ako imaš dobre noge in zdrava pljuča, prideš od mesta na hrib prej kot v pol ure. Odtam gledaš navzdol k jezeru, pri oni strani jezera otok z mestom Lindau, na levi, tostran jezera reko Ren, onkraj reke pa Švica steguje svoje ozemlje proti jezeru. — Vhod k razvalinam zgoraj omenjene graščine tvorijo vrata na pol podrtega, graščinskega obzidja. Takoj pri vходу na desni je hiša za cerkvenika in obenem gostilna, ki je zidana na robu velikanske skale, da človeka obide groza, ako pogleda z verande navzdol. Še bolj čudno se pa vidi od spodaj gor; kar sem gledal pozneje, ko sem se vračal s hriba po drugi, pred par leti narejeni stezi. Pod skalo, na kateri stoji omenjena hiša, je velikanski podmolj in tako je pod skalo izpeljana steza. V gradu, o katerem pričajo sedaj še razvaline, je bil rojen sv. Gebhard poznejši nadškof solnograški, papežev poslanec čez vso Nemčijo in ustanovitelj slovečega admontskega samostana na Štajerskem, kjer baje počivajo tudi njegovi ostanki. Umrl je l. 1088. Na razvalinah dotičnega gradu stoji sedaj cerkev, katere zid za velikim oltarjem z oknom na pomolu je še ravno tisti, ki je nekdanj tvoril rojstno sobo sv. Gebharda. Predno sem zapustil ta prijazni kraj, sem se še malo oziral naokrog in po svojem spremljevalcu poizvedoval, kaj je to in ono. Med drugim sem videl tudi več samostanov, izmed katerih me je pa najbolj zanimal samostan Mehrerau. To je cistercijanski samostan, iz katerega so se naselili menihi tudi v Zatičino. (Konec pride.)

Pogledi v slovensko zgodovino.

V.

Videli smo, da je bila pradomovina celotnega slovanskega naroda pred njegovo razdelitvijo sedanja srednja Rusija. Samo po sebi je umevno, da so i stari Slovani bili pagani. Pred Kristusom je bil jedini izraelski ali judovski narod, ki je ohranil pravo vero v Boga na podlagi Božjega razodetja. Vsi drugi narodi po svetu so bili v verskem oziru malikovalci ali pagani. V predzgodovinski dobi starih Slovanov je vladalo malikovalstvo. Ko nastopajo v zgodovini, se nam povsod kažejo pagane. Ob svojem razcepjenju in oddaljevanju po raznih deželah, v katerih zdaj bivajo, so vzeli seboj svoje malikovalske šege in navade, po katerih so živeli v pradomovini. Tako je i s pradedi sedanjih Slovencev. Kako je bilo njihovo verstvo?

Čim bolj učenjaki preiskujejo verske nazore raznih narodov, tem bolj pridejo do prepričanja, da so več ali manj ohranili skupnih menenj in nauk, ki kažejo do prarazodetja Božjega. Ob ločitvi so razni rodovi nesli seboj izročila svojih očakov. Stari Slovani so bili sicer udani malikovalstvu, a vendar se pri njih nahaja misel na eno bitje, ki vse vlada na zemlji in na nebesu. Vsi rodovi so to bitje imenovali: „Bog“. (I. Trdina: Zgodovina slovenskega naroda str. 16. dalje.) Bivali so Slovani po neizmernih planjavah, videli so krog in krog krasoto oblagodarjene narave; nad seboj čisto višnjevo nebo, po noči z nebrojnimi zvezdami obsejano; včasih zopet prevlečeno z gromonosnimi oblaki. Človek, stoječ v sredi te planjave, zroč na lepoto zemlje, zraka in neba, obdarjen z občutljivim srcem — je moral misliti dalje, nego le do svojega malika, kateremu je skazoval domače češčenje. Prevzela ga je misel, da mora biti večja moč nego je malikova, ki ga je on sam izklesal, katera vse te svetove drži in naravo oblači z lepotočjem, katera moč je očesu nevidna, a duhu, ki krog in krog zaznava njeno vladbo, razumljiva in vidna.

A poleg tega glavnega boga, ki gospoduje čez vse, so imeli Slovani še razna božanstva. Lahko bi se reklo, da so lastnosti najvišjega bitja poosebili in prenesli na razne bogove. Vsak je torej imel svoj delokrog in vsacega so po božje častili.

Največjo čast so skazali bogu Svetovidu (ali Svantevidu). Tega so si predstavljali s štirimi obrazi, s katerimi je obrnen na štiri strani sveta, tako da pregleduje vse stvarjenje in početje vsega človeškega rodu. Triglav jim je bil gospodar zemlje, morja in zraka; zavoljo te trojne oblasti so mu tudi pripisovali tri glave in mu po njih dali ime. Perun je vladal v podnebnju, on je pošiljal oblake, na njegovo povelje je grom bobnel, svetil blisk, so švigale strele. Vrstijo se štiri letni časi, časa gospodar jim je bil bog Gruden. Ljubezen sladi človeško življenje; bog ljubezni jim je bil Lelj, boginja ljubezni pa Živa. Naši pradedi so bili zelo gostoljubni, radi so postregli ptujcu, popotniku radi vzeli pod streho; mislili so si jih pod varstvom posebnega boga, ki so ga zvali Radegosta. Njemu so pripisovali rodovitnost zemlje, ki daje živeč ljudem.

Bogove so stari Slovani častili posebno z daritvami. Klali so jim v žrtve vole in druge živali. Poglavitni praznik boga Radegosta je bil v jeseni. Takrat so duhovni temu maliku darovali, in mu v rog, ki ga je držal v roki, nalivali novega vina in novega medu. Z daritvami so bila združena tudi prerokovanja ali gatanja. Ob Radegostovem praznovanju so ugibali o rodovitnosti prihodnjega leta. Če je bilo v rogu ostalo še kaj od prejšnjega leta, bila je to vesela prikažen, ki je gotovo srečo obetala tudi za bodoče leto; ako je bil rog prazen, je bilo to znamenje prihodnje nerodovitnosti, in z žalostjo se je množica po darovanju razšla. Sicer so duhovni gatali tudi iz letanja ptičev, iz zamotanih črev pri živalih, ki so bile zaklane za daritve, iz stanja zvezd na nebu in še iz raznih drugih znamenj. Marsikatera vraža sedanjih časov med ljudstvom sega nazaj še v davne čase poganstva. Tako je veseljaštvo in razuzdanost imela tudi svojega zavetnika, bil je to bog Kurent. Njegov god so obhajali pustne dneve z mnogimi burkami in veseljami.

Solnce, luna in zvezde so Slovani zelo častili, in zlasti solncu so kresne dni zažigali gromade in ga slavili s plesom.

Poleg dobrih bogov so imeli tudi hude in zle bogove. Slabe in hude prikazni so pripisovali hudim duhovom. Ker smrt provzroči toliko žalostnega in bridkega, so mislili, da to dela posebna boginja, rekli so jej Morana. Najbrže so njej na čast obhajali sedmine, praznične shode in gostarije ob smrti in pogrebu svojih ranjkih. Iz starih slovanskih šeg je razvidno, da so verovali v onstransko življenje.

Vse hudo, ki naše pradede ni zadelo očitno po naravni poti, temveč bolj po naključju, so pripisovali zlobnemu duhu, ki so mu rekli Zlodej, a ga zvali tudi hudir, škrtar, netek.

Stari Slovani so mislili tudi svoja imetja pod varstvom nevidnih duhov. Njih polja in črede so ščitili bogovi. Bog Veles je čul nad ovčami, da se niso pozgubile in jih niso volkovi raztrgali. — Nižje vrste duhovi so bivali po gorah in vodah, in so bili ljudem, kakor so se ti obnašali, zdaj prijazni in postrežljivi, včasih pa tudi zlobni in nasprotni. Koliko bajk še dandanes živi med ljudstvom o vilah, rojenicah, povodnjem možu, morskih deklicah, torkljah... ki so več ali manj uplivali na osodo človeka.

S takimi in enakimi ajdovsko-verskimi nazori živel je Slovan v svoji pradomovini ter jih prinesel seboj v dežele, ki so slednjič postale stalna domovina.

Dopisi.

Toplice. (Zdravnik.) Hvala Bogu, imamo ga zopet, zdravnika, ki smo ga tako težko pričakovali. Dr. Kaisersberger, novoimenovani okrožni zdravnik za Toplice, je došel in se pri nas nastanil. Rojen na Štajerskem blizu Ptuja je služboval na raznih krajih naše dežele, nazadnje v Krškem ter pričel sedaj pri nas lečiti bolnike. Nekaj dni smo bili v strahu, ker se je bila razširila govorica, da namerava grajščina službo kopaliskega zdravnika ločiti od une okrožnega zdravnika ter za določbo sezone nastaviti za toplicarje posebnega doktorja. To bi bilo pač ugodno za kopaliske goste, velik udarec pa za zdravstveni okraj in vso okolico, ker bi ostali brez okrožnega zdravnika. Nihče ne bi za to majhno službico prosil, ker ne bi mogel izhajati. Prav, da je bil naš strah prazen in je ostalo pri starem. V merodajnem kraju so prišli do spoznanja, da ne kaže preveč novotariti, celo po-

višali so baje zdravniku letni prispevek. Novemu zdravniku želim vosestransko zadovoljnost in dobrih uspehov.

Sezona se bliža in v kopaliških poslopih kar mrgoli raznih delavcev, ki polagajo parketna tla, slikajo sobe, popravljajo stroje, ženske pa snažijo pohištvo in iztepajo žimnice, da bodo imeli topličarji mehka ležišča. Ker je bila minola zima nenavadno kruta in je marsikoga, ki je podvržen revmatizmu, potipala za palec na nogi ali kak drugi člen slabotnega telesa, se nadejamo letos prav obilnega obiska naše zdravilne „toplice“. „Dobro došli“ — jim kličemo v pozdrav ter voščimo prijazno Velikonoč. —

Pirhi so vsem ljubi, naj bodo že pravi kurji izdelki ali domače ali južno sadje, šunka, klobase ali potvice. Gospod župnik je oznanil, naj bi se gospodinje spomnile svojih bolnih tovaršic v novi ženski bolnici ter prinesle vsaka košarico jabolka, ki jih ondi posebno potrebujejo. Katera jih zaradi ubožstva ne more podariti, bo župnik plačal. Če so pa jabolka pojedena ali po zimi segnila, naj ženske prinesejo vsaka nekoliko jajec. Tudi ta bodo hvaležno sprejeta. Začetek je težak in v novi bolnici še vsega manjka. Pritisk po zdravju hrepenečih sirot pa z vsakim dnem narašča. — Naj bi našel zgled g. svetnika topličkega obilo posnemalcev! Op. uredn.

Dražba premakljivih reči v župnem dvorcu v Toplicah bo v torek po Vel. noči. Začetek ob 9. uri. Narpoprej bo prodana živina, potem vozovi, orodje, nazadnje pohištvo. G. župnik odide za šest tednov k morju v Iko pri Lovrani, pozneje na Gorenjsko, končno se ustanovi v Kandiji pri Usmiljenih bratih, kjer bo čakal zdravja ali smrti.

V Toplicah snuje g. kaplan Fr. Krhne „Ljudsko knjižnico“ in ima že 150 zvezkov podučnega berila. V kratkem bo število knjig naraslo na 500 zvezkov. Naprej s prosveto naroda!

Meniskavas pri Toplicah. Vsled dežja in tavanja snega po hribih, ki našo dolino zaslanjajo, je potok Radešica tako narasel, da je most komaj požiral naval povodnji, cesta pa je bila spred in zad pod vodo. Dne 27. marca so konji do vampa breli vodo. V takih slučajih, ki niso redki, otroci ne morejo v šolo, ljudje v cerkev, v štacuno in k zdravniku, vozniki iz Podhoste in Loškevasi so primorani ustaviti vožnjo. Sploh ves promet nekaj dni počiva. — Naj pri tej priliki vnovič opozarjamo sl. cestni odbor na to veliko oviro in nujno prosimo pomoči. Ako se most in cesta za pol metra vzdigneta, bodo stroški primeroma majhni, dobrota pa za vso okolico velika. Tudi nevarnosti za kako nesrečo ne bo, ki bi se kaj lahko pripetila.

V Soteski se je ustanovilo „Katol. izobraževalno društvo“. Pravila so že potrjena.

Iz Št. Jerneja. Na praznik Oznanenja Marijinega je bil lep pomladanski dan. To ugodno priliko kakor tudi lepi pomen cerkvenega dne je porabilo ljudstvo v to, da je šlo počastiti Marijo preblašeno Devico v naš novi Lurd, v Rakovnik pri Vrbovcih, šentjernejske župnije. — Cel popoldan so dohajali tjakaj, molili rožni venec in opravili več lepih pobožnosti kakor n. pr. litanije lurske Matere božje itd. Po popoldanski domači službi božji je prišel semkaj tudi č. g. kaplan Kolbezen in nas z ognjevitim govorom navduševal za ljubezen do Marije in češčenje Marijino.

V Št. Rupertu dobi cerkev nove orglje; dodelane bodo že do Velikega Šmarna. Tako bo naša že itak krasna cerkev še lepša. — Tamburaški klub se pridno vadi; po Veliki noči že nastopijo javno naši ukaželjni fantje; veselje imajo tudi do telovadbe; no, pravila za telovadbo in strelski odsek so že potrjena.

Iz Zaloga pri Škocijanu je Fr. Hočevnar prignal na semenj v Škocjan svojo kravo. Ko ni videl kupcev je pustil kravo na sejmišču in odšel za malo časa, da si nakupi nekaj stvari za dom. V tem času se je pa neznan človek poslužil lepe prilike in odpeljal kravo — zastonj in brez likofa.

Kostanjevica. Vendar je enkrat nastopilo prijazno pomladansko vreme. Sneg so topi, Krka vsled tega silno narašča. Del vrtov je pod vodo, bati se je bilo še hujšega, a sedaj je že boljše. — V naši fari dobimo nove orglje; izdelal jih bo g. Mayr iz Bregence na Predarlskem; potrebne so že; imele bodo osem izpremenov. Vse požrtvovalno delo pri nabiranju denarja za orglje naj povrne ljubi Bog kaplanu č. g. I. Klemenčiču in gospodu učitelju I. Grajlandtu. — Pri isti tvrdki so naročili nove orglje tudi Šentkrižani. Upajmo, da dobita obe župni cerkvi nove krasne orglje, kakor je delo g. Mayerja tudi dosedaj vedno ugajalo. Kako mogočno n. pr. done novomeške orglje; kako blagolasno belocerkovske itd.

Sv. Križ pri Kostanjevici. Prejšnji teden smo imeli pri nas sv. misijon; vodili so ga č. oo. jezuitje: p. Kunstelj, p. Pristov,

p. Rakovec. Ljudstvo se ga je dobro udeleževalo. Bil je prvi sv. misijon v veličastni novi cerkvi; a kljub velikosti je bila cerkev parkrat natlačeno polna; ljudstvo je z veseljem in zanimanjem poslušalo govore in z vnemo prejemalo sv. zakramente. Obhajanih je bilo 3000. Hvala Bogu in č. misijonarjem za njihov trud. Bog pa daj najobilnejšega, trajnega sadu! Od nas so odšli č. misijonarji v Novo mesto, da tudi tam vodijo sv. misijon! Božji blagoslov ž njimi!

Domače novice.

Sv. misijon v Novem mestu se je začel v nedeljo, 28. sušca. Prvi govor je vsak dan ob polu 6. uri, drugi popoldan ob 3. uri, tretji pa zvečer ob 7. uri. Udeležba je bila posebno v nedeljo tako obilna, da ljudstvo ni moglo več v cerkev. Tudi druge dni je obila udeležba. Sv. misijon vodijo č. oo. jezuitje: p. Kunstelj, p. Pristov, p. Rakovec. Sklep sv. misijona bo v nedeljo popoldan: ob polu 3. je sklepna pridiga, potem papežev blagoslov in blagoslov raznih devocionalij, nato pa slovesna procesija. Vsi se uljudno naprošajo, da pridejo k procesiji kolikor mogoče s svečami in da hiše povsod razsvetle, kjer se bo procesija pomikala; spreved bo šel po isti poti kakor pa velikonočna procesija.

Shod Sodal. St. C. J. za novomeški dekanat bo velikonočni torek dne 13. aprila ob 10. uri v Šmihelu. Obravnavala se bo tvarina, katero je prevzvišeni g. knezoškof določil za letošnji shod dekanov. Gl. „Škof List“, 1909, I., str. 6, točka 7.

Strokovno-obrtno šolstvo. G. dež. predsednik je imenoval za zastopnike obrtnega šolstva v šolskih svetih kranjskih obrtno-nadaljevalnih šol sledeče gospode: za Ljubljano: vladnega svetnika c. kr. gimn. ravnatelj v p. dr. Fr. Detela in okr. glavar dr. Rob. Praxmarer; za Št. Vid nad Ljubljano Adolf Galle, posestnik v Zgornji Šiški; za Postojno okr. komisar dr. Rudolf Andrejka pl. Livnograd; za Ribnico dekan Fr. Dolinar; za Novo mesto dež. vlade tajnik dr. Ant. Pilshofer; za Metliko K. Govanec trgovec v Metliki; za Krško dr. Fr. Vončina, c. kr. okr. tajnik; za Kranj H. Stiska, c. kr. dež. vlade koncipist; za Škofjo Loko Ervin Burdych, lekarnar; za Trzič: Jul. Goecker, tovarnar; za Šmartno pri Litiji M. Rihar, dekan; za Toplice-Zagorje: dr. T. Zarnik, okr. in tovarniški zdravnik; za Radovljico: Jan. Novak, dekan in častni kanonik; za Bled g. Fr. Schinzel, oskrbnik; za Kamnik dr. Fr. Lužek, c. kr. okr. komisar.

„Leonova družba“ v Ljubljani je za izdajo dr. Kosovih podatkov za zgodovino Slovencev dobila od naučnega ministrstva 500 K podpore.

Bolnica usmiljenih bratov v Kandiji. V bolnico je bilo meseca sušca sprejetih 186 ostalo, od svečana 99, toraj vse skupaj 285; od teh bolnikov je zapustilo bolnico ozdravljenih 132, zboljšanih 38, neozdravljenih 8, umrlo 3. Letos je bilo sprejetih 518, toraj 109 več kakor lansko leto. Iz tega se razvidi, kako nujna potreba je, da se zavod razširi, ker kakor sitno je nam ubogega res potrebnega trpina nazaj domov poslati, še huje je pa za njega samega, ker včasih komaj prilazi do bolnice, zatoraj prosimo slavne občine, da se s svojimi odborniki posvetujete ter zavod podpirate, ker samo tako bode mogoče ga razširiti ne v našo ampak v vašo korist; toraj na delo gospodje župani, pokažite, da vam je res ležeče na blagru vaših občin.

Mestna hranilnica v Novem mestu. V mesecu marcju 1909 je 276 strank vložilo 84.436 K 83 h, 340 strank vzdignilo 147.223 K 73 h. 6 strankam se je izplačalo 3700 K. 334 menic se je eskomptovalo za 111.649 K. Stanje vlog 3.420.437 K 72 h. Denarni promet 599.880 K 42 h. Vseh strank je bilo 1416.

Društvo državnih pom. uradnikov za okrožje Rudolfovo priredi v korist (s polovico čistega dobička) „Društvu za otroško varstvo in mladinsko skrb za okraj Novo mesto“ v soboto, dne 3. aprila 1909 v prostorih „Narodne čitalnice“ v Novem mestu predstavo „Rokovnjači“. Narodna igra s petjem v petih dejanjih. — Dejanje se vrši leta 1810 v Kamniku, Crnem grabnu, Paleževini in okolici. Blagajna se odpre ob 7. uri zvečer. Začetek točno ob 8. uri. Vstopnice se dobe od 2. aprila naprej v knjižarni g. Horvata. — Vstopnina: Sedeži od I. do III. vrste po 2 K; od III. do VI. vrste po 1 K 60 v; od VI. vrste naprej po 1 K 20 v; stojišča po 80 v; dijaki 50 v. Preplačila se hvaležno sprejemajo.

Narodna čitalnica v Novem mestu priredi v torek, dne 13. t. m. ob 8. uri zvečer v svojih prostorih izvanredni občni zbor, na katerem se bode sklepalo o stavbeni zadevi „Narodnega Doma“. Zaradi velike važnosti te zadeve je želeli, da se posvetovanja udeleže vsi člani društva.

Čuden pojav v smislu napredovanja v živinoreji. V hlevu proštije v Novem mestu, bilo je prav pred kratkem naprodaj krasno, štiri tedne staro, 96 klg tehtajoče tele, jako priporočljive pasme. Ponujeno je bilo pred vsem za odrejo t. j. za plemo. Res zgledal se je kupec, toda niti toliko ni ponudil za krasno živalico, kolikor je poznejši mesar za njo dal. Pri takih razmerah naj naša živinoreja napreduje! Lansko leto je bil enak slučaj.

Gospodarske drobtine.

— **Sadjarski tečaj na Grmu.** Kmetijska šola na Grmu priredi na Veliki četrtek dne 8. aprila t. l. praktični sadjarski tečaj o izgoji, režnji in saditvi sadnega drevja. Vabimo na ta tečaj vsakega, komur je ležeče na napredku naše sadjereje. Ako potrebujemo v kateri stvari pouka, ga potrebujemo v tej stroki. Pogledati je le na sadno drevje po naših vaseh, da se prepričamo, kako zelo smo zaostali, za drugimi kraji in kako nujno potrebujemo pouka. Vabimo tudi gg. ljudske učitelje, da pridejo h tečaju, ne le zaradi tega, ker imajo sami opraviti z drevesnicami in sadnim drevjem, ampak tudi zaradi tega, ker prav v tej stroki lahko mnogo dobrega store za našega kmeta. Tečaj se prične ob 9. dopoldne in traja tudi popoldne.

— **Ekendorfska pesa.** Pri pesi se ravna po pridelki po sorti slično kakor pri krompirju in drugih rastlinah. Pri nas sadimo najraje rudečo Mamutovo peso. Ta pesa je rodovitna in zares dobra za naše kraje. Poskusiti kaže pa tudi z rumeno ekendorfsko peso, ki se v zadnjem času močno priporoča in po pravici. Ekendorfska pesa je valjaste oblike. Seme se dobi tudi že pri domačih trgovcih.

— **Trebljenje ograj in grmovja.** Pri nas je vse polno grmovja, ki ni za nič drugega, kakor da jemlje prostor in z njim vred tudi pridelke na krmi. Koliko več krme bi zrastle po takih prostorih, ako bi se grmovje potrebovalo? Kjer je mesto za grm, tam naj raste. Tam naj imajo tudi ptiči potrebna zavetišča in gnezda, ali drugod naj se pa grmovje trebi in zatira. Obilo grmovja po ugodnih legah, kjer bi lahko rastle trava in drugo, je znak maloskrbnosti in starokopitnosti, je znak naše zaostalosti. Zato pa ven z njim! Iztrebljeni prostori naj se pa poravnajo in posejejo z dobrim travnim in detelnim semenom.

— **Nakup plemenskih bikov.** Nakup plemenskih bikov za znižano ceno od deželnega odbora kranjskega se vrši 14., 15., 16. aprila t. l. Do teh bikov imajo pravico v prvi vrsti živinorejske zadruge. Nakupovali se bodo biki pingavskega — simentalkega — in muricodolskega plemena. Pingavske pasme se bodo nakupovali na Tirolskem in Solnograškem, simentalke pasme na Tirolskem in muricodolske na Zgornje Štajerskem. Skupnega nakupovanja se lahko udeleži na svoje stroške vsak zasebnik, ki pri tej priložnosti lahko nakupi tudi plemenske krave in mu bode pri nakupovanju šel na roko deželni živinorejski nadzornik. Deželni odbor bode skušal dobiti za one, ki potujejo skupno pod vodstvom deželnega živinorejskega nadzornika, znižano vožnjo na železnici. Kdor se želi udeležiti nakupa, naj se zgleda do 5. aprila pri deželnem odboru kranjskem.

— **Posredovanje pri nakupu in prodaji plemenskih bikov.** Deželni odbor priredi posredovalnico za nakup in prodajo plemenskih bikov. Oni, ki imajo na prodaj lepe čistokrvne bike pingavskega, simentalkega ali muricodolskega plemena, naj to naznanijo deželnemu odboru. Bike bo potem ob priliki pregledal deželni živinorejski nadzornik. One osebe ali korporacije pa, ki žele kupiti lepih bikov, naj se istotako obrnejo na deželni odbor. Pri deželnem odboru se bode vodil poseben zaznamek o takih plemenskih živalih. Kdor naznanjeno žival proda, naj to takoj sporoči deželnemu odboru, da se prodana žival iz zaznamka izbriše. Tudi za oddajo po znižani ceni se bodo lepe plemenske živali kupovale v deželi in le tedaj, ako jih doma ne bo dobiti, se bodo nakupovale izven dežele.

— **Vinski semenj v Novem mestu,** ki bo združen s pokušnjo in premovanjem vin, bo na Belo nedeljo dne 18. aprila in v ponedeljek 19. aprila t. l. V soboto 17. aprila morajo biti vina že na lice mesta postavljena, ker jih bo presojevalna komisija že tega dne pregledala in premovala. V nedeljo je potem javna pokušnja in semenj in v ponedeljek istotako. Vinski semenj bo vodil poseben odbor, sestavljen iz domačih izvedencev in strokovnjakov. Kdor želi vina postaviti na semenj, jih mora poslati oziroma prinesiti do soboto 17. aprila t. l. — Vina se imajo razstaviti v vinskih steklenicah (botelkah). Kdor jih ne more dobiti, naj se oglasi pri podružnici, ki mu jih rada

preskrbi do 17. aprila, da se že tega dne vino pretoči in postavi na svoje mesto. Na razna vprašanja odgovarjamo, da se ima od vsake vrste vina poslati 3 steklenice. Vino se bo razstavilo po skupinah, belo vino posebej, rudeči cvički posebej. Pri tem se bo gledalo tudi na vinske lege, tako da bo imel vsak vinski okraj svojo skupino.

— **Premovanje vin v Novem mestu.** Razstavljena vina se bodo pregledala po posebni komisiji, ki bo sestavljena iz strokovnjakov in izvedencev. Vina se bodo pokušala iz zakritih steklenic, tako da bo sodba čisto nepristranska. Tudi presojevanje samo na sebi se bo vršilo tajno. Presojevalni komisiji se imajo pritegniti tudi izvedenci dotičnega vinskega kraja.

— **Pokladanje topinambure.** Topinambura se poklada prasičem tako kakor krompir. Dajemo jo lahko v sirovem stanju ali pa kuhano. Surovo topinamburo prasiči celo raje žro kakor surov krompir. Tudi glede množine, v kateri se poklada topinambura, velja ravno to kakor za krompir. Ker je topinambura hvaležna rastlina, jo priporočamo povsod, kjer zmanjkuje spomladi prasičje krme. Seme se dobi pri kmetijski šoli na Grmu; treba ga je pa takoj naročiti. 1 kg gomolja za seme stane 10 h.

— **Slabe špargljeve rastline** se najhitreje okrepijo, ako se jih spomladi dobro zalije z gnojico. Sicer je pa gledati, da vzdržujemo špargelje v dobrem stanju z dobrim obdelovanjem in vsakoletnem gnojenjem.

Ameriški novičar.

Iz raznih krajev Amerike prihajajo še vedno slaba poročila; dela, zaslužka ni. Iz Joliet-a Ill. n. pr. se piše: Tu se dela po nekaterih tovarnah le po tri dni v tednu; v Jolietu je vse polno ljudi, ki so tekom jednega leta delali jedva po šest mesecev. Vsled tega ni svetovati nikomur, hoditi v Joliet dela si iskat, dokler se položaj ne izboljša.

Tudi iz Pueblo, Co. prihaja podobno poročilo: Kakor povsod drugod, tako se tudi tukaj bolj po malem dela. Brezposelnih delavcev i tukaj ne manjka. Slovenci, nikar ne hodite še sedaj semkaj si iskat zaslužka!

Raznoterosti.

* **Koliko stane oboroženi mir?** Preračunanje momentannih stroškov za povišanje moštva in vseh stroškov, ki so s tem v zvezi, se ceni na 6 milijonov kron in več na vsak dan. Ako vzamemo to število 6 milijonov kron za podlago svojemu računu, znašajo ti stroški v enem mesecu 180 milijonov kron, v 5 mesecih je zapravljena in v zrak pognana cela milijarda; od tega bi se morala Avstrija plačati okroglo 60 odstotkov. V slučaju vojske bi se stroški še izdatno pomnožili, najbrže bi se podvojili; računski zaključek bi bil za našo državo tudi v najboljšem slučaju nepovoljen; ničesar ni, s čimer bi se ti milijoni mogli plačati, tudi če vojsko dobimo. Naša armada bi bila, da se tako izrazimo „samo ex-offo zagovornik v kazenskih zadevah obsojenca, ki nima ničesar“.

* **Dovje.** Velikanski sneženi plaz je zasul in popolnoma razrušil Aljažev dom v Vratih pod Triglavom. Škode je okoli 40.000 K. Slov. pl. društvo zadene s tem velikanska izguba.

* **Vseučilišča v Evropi.** Vseh univerz je 125 z 228.732 slušatelji. Največ vseučilišč ima Nemčija, kjer na 21 univerzah študira 49.000 dijakov. Na 16 francoskih vseučiliščih je 32.000 študentov. Avstro-Ogrska ima 11 univerz z 30.000 dijaki. Angleska na 15 univerzah 25.000 slušateljev. V Italiji je 21 vseučilišč s 24.000 dijaki. Rusija šteje 9 univerz z 23.000 slušateljev. Na Španskem pohaja 12.000 dijakov 9 vseučilišč. V Švici obiskuje 7 univerz 6500 dijakov. Belgija ima 4 vseučilišča s 5000 slušatelji. — Lani je štela največ dijakov univerza v Berlinu s 13.834 slušatelji, ki je tako prekosila ono v Parizu z 12.985 dijaki, katera je bila doslej prva po številu.

* **Francoski vojaški begunci.** Francoski vojaški časnik piše, da je bilo l. 1907 pri vojaških sodiščih 10.899 raznih tožb. Mej temi se je tikalo 3689 onih mladeničev, ki so ob novačenju pobegnili. Časopis meni, da je to število zlasti po uvedeni dveletni vojaški službi žalosten nedostatek vojaškega duha v francoski mladeži.

* **„Tukaj nepoznan.“** Na nek poštni urad je dospelo pismo, ki je imelo naslov: „V roke poštnega človeka“. Mladi poštni uradnik pa je napisal na pismo znano formulo: „Tukaj nepoznan.“

* **Avstrijska velemesta.** Po izkazih statistične osrednje komisije so na konec l. 1908 štela prebivalcev mesta: Dunaj 2.042.426; Praga 229.571 s predmestji pa l. 1907: 470.906; Trt 208.072; Lvov 184.036; Gradec 158.358; Brno 120.612 in Krakov 106.961. Tem mestom se bližajo z manj kot sto tisoč dušami Pilzen z 81.965 in Črnovice s 77.750 dušami.

* **Strašni plazovi so tudi v Italiji,** zlasti v provinciji Belluno. V gorskem kraju Erto je polno snega po vasi in hribih. Prebivalci so uvideli, da jim preti nevarnost, da priderejo plazovi nad vas, zato so zapustili vas ter odšli s starci in otroci in z živino v sosedne, varnejše vasi. Čez par dni sta se vsula s hribov dva velika plazova, ki sta porušila v Ertu več hiš ter napravila veliko škodo in vas je skoro zasuta pod snegom. En plaz je porušil poti nad en kilometer.

* **Zaupnica jetnikov.** Šerif Warner in deputy-šerif Mead v Middletown, N. Y., katera morata upravljati tudi zapore v Delhi, sta med jetniki zelo priljubljena. V imenovanem zaporu je sedaj le enajst jetnikov in ti so priredili zborovanje, kri katerem so sprejeli enoglasno sledečo resolucijo: „Podpisani, kateri se sedaj nahajajo v county-zaporih kot jetniki countyja Delaware, izrekajo tem potom šerifu Warnerju in deputy-šerifu Meadu iskreno zahvalo za izborna postrežbo in dobro ravnanje z nami.“ Prepis te resolucije je šerif prilepil na vrata imenovanih zaporov, v katere se sedaj nihče ne boji iti.

* **Kako dragi so streli?** Vojna je združena z velikanskimi stroški. Čim večji je top, tem dražji je strel. En sam strel stane pri 15 cm topu 63 K, iz 23 cm topa 336 K, pri topu po 30 cm kalibra pa 720 K. Ravno toliko stane tudi granata, ki more prodreti debele oklepe. Ako se računa zraven še obrabo topov, se pomnože stroški, ki jih nekateri brzostrelni topovi stanejo, do četrta milijona kron.

Nekaj o dijaški kuhinji.

Jako težko se je letos boriti s splošno draginjo, posebno še, ker se dohodki za kuhinjo bolj in bolj krčijo. Moka, ki sem jo pred 2 in pol leta plačeval po 20¹/₂ h, plačujem sedaj po 38 h. Fižola že kaka dva meseca nimam nič, krompirja bo kmalu manjkalo. Prejel sem pa tekom sedanjega šolskega leta do danes 2712 K. S temi novci preskrbi šest in pol mesecev 54 lačnih želodcev opoldne in zvečer; daj jim samo kruha vsaki dan 108 kosov! Tacih čudežev ne znam delati.

S težkim srcem sem bil primoran odslej dalje opoldne kruh odtegniti in bom moral po Veliki noči še nekaj mladeničev od-sloviti, ako mi ne dojde izdatna pomoč od nekaterih hranilnic, ki so mi doslej dajale podporo, a se čuje, da v tem šolskem letu ne podelé nič.

Najbolj čudni pa so nekateri, ki zato ne dajo več dijakom podpore, ker jim jaz nisem všeč. Gospodje, noben človek ni všeč vsem ljudem, tedaj tudi jaz in moje prepričanje ne more vsem ugajati. Omenil bi pa vendar, da s tem dotični ne kaznujejo mene ampak dijake in — v posledicah gimnazijo, Novo mesto. Da namreč ne bom iz lastnega žepa še več dajal, da bi ohranil dosedanje število podpirancev, je pač umevno samo po sebi; da ne bom iz hranilnice porabil vsega do zadnjega solda, si tudi lahko vsakdo misli — kako bi pogledal moj naslednik!! — zmanjšalo se bo število podpiranih dijakov in vesela do zlasti moja sestra, ker bo imela precej manj dela s pomivanjem. Bodo pa li veseli tudi dijaki, je drugo vprašanje. Dr. Jos. Marinko.

Tujci v Novem mestu.

Hotel Koklič: Hace Fr. iz Zatične; Mises J., Gerstner J., Fischgrund J., Gawlitz J. iz Dunaja; Piva C., Malosi V., Cesea V. iz Trsta; Pick J. iz Warnsdorfa; Jedlicka K. iz Brna; Bonghadi E. iz Solnograda; Kržar J. iz Št. Jerneja; Chaubert A. iz Gorice; Makar M. iz Metlike; Stuhl E., Pereles J., Borovič Fr. iz Gradca; Klinar St. iz Rogatec; Pick A. iz Plzna; Rak Th. iz Turnške graščine pri Krškem; Bruckhauser Fr. iz Gradiške; Stöger F. iz Zagreba; Rohrmann V. iz Ljubljane; Pučnik A. iz Kranja; Pöschl A. iz Ljubnega; Eberz I. iz Celovca.

Hotel pri Pošti: Rožanc A. Rudolfovo; Koprivc A., Štrubelj J., Matjašič J. iz Gropelj; Štubelj M., Globokar M. iz Ljubljane; Briški St., Briški A., Mihalič A., Mihalič K., Čučkovič St. iz Ribnice; Sealfio P. iz Vičence; Terčelj L. iz Vipave; Brednig B. iz Celovca; Minissini M., Degano J. iz Udine; Trenk J. iz Dunaja; Setina G. iz Črnomlja.

Jakše: Bračička J. iz Steinkirchen-a; Brutz G. iz Glöttweg-a; Slanec J. iz Metlike; Šibenik A. iz Ljubljane; Zupin L. iz Št. Jerneja; Špacapan J. iz Gorice; Godec K. iz Krke; Melichen J. iz Tolmina.

Loterijske številke.

TRST, 27. marca 27 52 63 14 16

Smešnice.

(Cenó.) A.: „Hiša, ki sem jo kupil od Vas, je tako vlažna, da na vseh koncih in voglih rastejo gobe!“ — B.: „Ali mar mislite, da Vam za to ceno naj rastejo oranže in citrone!“

(Vajenec.) Oče: „Zakaj nočeš ostati pri svojem sedanjem mojstru, sin?“ — Sin: „Zato, ker se mi mojster in njegova žena prav nič ne dopadeta; on vleče na to in ona na drugo stran.“ — Oče: „Kaj se pa vtikaš v te reči?“ — Sin: „Saj bi se ne, ko bi pri tem ne imela vsak eno moje uho v roki!“

(Pri spovedi.) Misijonar: „Mati, kaj ste gluhi, ker me nič ne razumete?“ — Žena: „Kaj so rekli, gospod pater?“ — Spovednik jo še bolj glasno vpraša, a nič odgovora. — Končno še enkrat z vso močjo zavpije: „Žena, ali me slišite?“ — Žena: „Oh, gospod pater, ni se jim treba martrati; vsaj še ta velicega zvona ne slišim!“

Sejmi na Dolenjskem v mesecu aprilu.

V Novem mestu prvi ponedeljek 5. mesečni, in 20. letni sejm; v Kandiji pri Nov. mestu v četrtek 15.; v Višnjigori 5.; v Št. Jerneju in v Dobrniču 13.; v Črnomlju 6. in 13.; v Št. Vidu pri Zatičini 14.; v Škocijanu 15.; v Trebelnem in Zagradcu 17.; v Ribnici in v Podbukovju pri Krki 19.; v Metliki 20.; v Žužemberku in Leskovcu 24.; v Semiču 26.

Slavna županstva na Dolenjskem vljudo prosimo za natančne podatke sejmov v svojih občinah za celo leto 1909. Le zanesljiva poročila sejmov služijo obči koristi.

O vremenu za mesec april.

Za april vreme prerokovati je jako težavno. Sam Bog vé pravo. Stoletna pratika nam to-le pové:

Nič aprilu ne zaupaj;
če je topel, zelen breg;
burja, krivec le zasukaj,
brž je mraz, pobeli sneg.

Sicer je pa april silno merodajen za dobro in za zdravo letino, ako se vresničijo te-le kitice:

Če je aprila presuho,
kmetovalcu ni ljubo,
če pa večkrat dež rosi,
v srcu to ga veseli.

in zopet:

Dež v aprilu je res
božji dar iz nebes.

Če lepó je drevja cvetje
aprila mesca zadnje dni,
lepo zdravo je poletje,
polno sadja dozori.

K ugodni letini ta mesec pomaga, če je tedaj deževen, seveda ne premrzal. Sicer je pa vreme tega meseca jako malo zanesljivo, to vé vsak človek. So bili že tudi lepi solnčni in suhi meseci aprilu, toda le redki so, kakor bele vrane. Tudi po luninih spremeni bode ta mesec zelo vlažen, ker se vrše spremeni večidel daleč proč od polunoči. Tudi to dejstvo govori za mokri in spremenljivi mesec april, ker je pri opazovanju 5. in 6. dan po ščepu bilo pri nas silno deževno, med tem, ko je bil 4. dan zelo lep spomladanski dan.

Takoj prve dni začne april s svojimi muhami — lepim in deževnim vremenom — vse ob enem. Imeli bodemo bržkone večidel oblačno, deževno in sploh spremenljivo vreme do okolu 15. aprila z nekoliko malo izjemami lepih dni. Bog daj, da bi bili ti lepi dnevi ravno za Velikonoč, ker vem, da si želi vsak krasne in solnčne velikonočne praznike! — Od 16. nadalje postane še bolj mrzlo, deževno in morda še celo snežno vreme do okolu 22. — Se le potem smemo pričakovati lepega in gorkega vremena do 27., na kar nastanejo zopet spremenljivi, deževni in neprijetni dnevi. — Kritična dneva sta 5. aprila druge vrste in 20. aprila prve vrste.

Tržne cene v Novem mestu.

Imenovanje	Hektl. po		Imenovanje	Hektl. po	
	K	h		K	h
Šenica	19	52	Leča	11	71
Rž	14	96	Bob	9	76
Koruza	13	—	Ajda	12	68
Oves	9	43	Proso	12	36
Ječmen	11	71	Soršca	13	—
Krompir (mernik)	1	60	Lan	—	—
Fižol	11	71	Jajca po 10 za 40 vinarjev.		
Grah	11	71			

Zahvala.

Povodom smrti našega dobrega soproga, nečaka in in svaka, gospoda

Ignacija Sladina

se nam je izkazalo toliko dokazov sočutja in tolažbe, da se čutimo dolžne izreči tem potom vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, našo naskrenejšo zahvalo. Posebno se pa zahvaljujemo preč. duhovščini v Beli cerkvi in Št. Petru. Dalje slavni požarni brambi v Beli cerkvi za nositev krste in častno spremstvo, gg. pevcem za ginja žalostinke doma in na grobu, g. nadučitelju za spremstvo šolske mladine; ter vsem ki so nam bili v tolažbo in pomoč.

Sprejmite iskreno zahvalo vsi!

(77)

DOL. KRONOVO, dne 1. aprila 1909.

Marija Sladin, v imenu žalujočih sorodnikov.

Valjčni mlin, Radeče pri Zidanem mostu.

Priporoča svojo bogato zalogo vseh vrst pšeničnih mok, kakor tudi koruzne in ajdove, ter vseh v to stroko spadajočih izdelkov po konkurenčni ceni na debelo in drobno.

(63-3-3)

Ker je to edino narodno podjetje na Dolenjskem, priporočam se za naklonjenost ter prav obila naročila. Cenik pošiljam na zahtevo gratis in franko.

Anton Polanc, lastnik valjčnega mlina.

Franc Juršič, strojar

v Kandiji h. št. 42, na potu proti Ragovem

uljudno naznanja slav. občinstvu, da otvori dne 29. marca

trgovino z
vsakovrstnim, izvrstnim in trpežnim
usnjem

po nizki ceni ter se najtopleje priporoča za mnogobrojen obisk.

Domačija

obstoječa z zidane hiše in vseh k posestvu spadajočih prituklin je

(76)

za 6000 kron na prodaj
v Gor. Globodolu št. 26. P. Mirna peč.

Ustanovljeno 1899 **IVAN SVETEC** Ustanovljeno 1899
brivec in vlasuljar

izdeluje vsa vlasuljarska dela, kupuje zmešane in rezane ŽENSKE LASE po najvišji ceni V zalogi ima vse toaletne stvari, posebno svetovno znani original Bayrum tekočina proti izpadanju las in prhut, prhut izgine tekom enomesečne uporabe popolnoma po njegovem navodilu. Pravi Amerikan-Petrol tudi proizveden za rast pomladka las posebno pri otrocih. (1-24-10)

Neprecenljiv Nusiol, barvilo za lase in brade, prekaša vse dasedanje iznajdbe, čudovit uspeh sedajnosti, neškodljiv, zdravniško preiskani. Zraven tega priporoča svoj Brivski Salon, urejen z najnovejšimi komforti, s hitro, čisto, dobro postrežbo želeč mnogobrojnega obiska.

Rudolfovo, Glavni trg. (Nasproti mestne hiše.)

(52-15-5)

Zanesljivi, v stroki zvedeni zastopniki se iščejo.

ESENCE

fine kakovosti za takojšnje izvrstno izdelovanje vsakovrstnih opojnih pijač, finih namiznih likerjev in specialitet imam vedno v zalogi. — Poleg tega se dobi pri meni 80% kisova kislina, kemično čista, za izdelovanje najfinejšega kisa. Navodila in lepake pošljem brezplačno z vsako pošiljateljico. Ceniki brezplačno in pošt. prosto

Carl Phillip Pollak, Essenzenfabrik PRAG, Mariengasse 18.

Steckenpferd lilijino mlečno milo

Najmilejše milo za kožo kakor tudi proti pegam!

(54-20-3)

Dobi se povsod!

Svoji k svojim!

Popolnoma varno naložen denar

Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico

reg. zadruga z neomejeno zavezo (69-0-2)

v lastnem domu v Kandiji

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obre- 4¹/₂ 0 na leto brez odbitka rentnega davka, stuje po 2 0 katerega sama iz svojega plačuje.

Mlin

dober, lep, se da v najem ali prodaja vsem gospodarskim poslopjem, njivam, travnikom, hostam z debelimi hrasti, smrekam, brezami.

V jeseni se bo tam gradila železnica.

Več pove F. Skušek, trgovec, Metlika. (70-3-2)

Pozor!

Kupuje pšenico, orehe in vse druge deželne pridelke po najvišji ceni vsaki dan

(204-0-9) Jakob Paučič v Rudolfovem.

Pozor! Slovensko podjetje! Pozor!

Slavnemu občinstvu se priporoča dne 11. febr. 1909 na novo otvorjena velika manufakturna trgovina

FRANC SOÚVAN sin

v stari Souvanovi hiši na Mestnem trgu št. 22 v Ljubljani.

(50-43-5)